

Nr 333

Av fru **Gärde Widemar m. fl.**, *angående översyn av gällande bestämmelser om skyldighet för statstjänstemän att undergå läkarundersökning.*

Gällande bestämmelser för statstjänstemän m. fl. angående skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning var på grund av motioner föremål för riksdagens prövning år 1955. I motionerna hade begärts en skyndsam översyn av bestämmelserna i syfte att skapa ökat rättsskydd för den enskilde tjänstemannen. Bestämmelserna återfinnes dels i kungörelse den 18 juni 1935 angående skyldighet för tjänsteman, tillhörande den civila statsförvaltningen, att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m.m., samt i kungörelse den 22 februari 1935 angående skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning. I samband med tillkomsten av sistnämnda kungörelse hade riksdagen i skrivelse den 14 mars 1934 uttalat, att riksdagen utgick ifrån att det föreslagna förfarandet komme att tillämpas med all den varsamhet, som betingades av den ömtåliga beskaffenheten av dessa frågor.

En granskning av åtskilliga av de fall där bestämmelserna om tvångsundersökning av tjänstemän och lärare givits tillämpning visar att författningarna fått en vidsträckt tolkning och att de knappast tillämpats med den varsamhet som från början avsetts. Enbart inom skolöverstyrelsens verksamhetsområde hade sinnesundersökning på grund av ovan nämnda kungörelse gällande lärare påkallats i omkring 300 fall, och skolöverstyrelsen yttrade i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1952 att det vore angeläget att förfarandet m. m. reglerades på annat sätt än nu vore fallet.

Förutsättningen för att sinnesundersökning skall kunna ske är enligt bestämmelserna att tjänstemannen icke på ett tillfredsställande sätt sköter sin tjänst och att det synes sannolikt att anledningen härtill är psykisk sjukdom. I motionerna vid 1955 års riksdag påpekades att det i några fall syntes som om en motsättning till den överordnade och vad i samband därmed förekommit ansetts utgöra tillräckligt belägg för misskötsel i tjänsten. Man jämförde med bestämmelserna om sinnesundersökning i brottmål och konstaterade att dessa var vida mer restriktiva och innebar större garantier för den enskilde. I brottmål kunde sinnesundersökning ej företagas med mindre än att den misstänkte erkände brottet eller överty-

gande bevisning förebragts att han begått det. Bättre garantier borde skapas för att sinnesundersökning inte anställdes utan att objektivt sett blivit klarlagt att vederbörande misskött sin tjänst och att anledningen härtill vore psykisk sjukdom.

Riksdagens behandling av frågan visade att det fanns en utbredd uppfattning att den enskildes rättssäkerhet i detta hänseende icke var skyddad på ett tillfredsställande sätt genom gällande förordningar. Första lagutskottets majoritet föreslog en översyn av bestämmelserna i syfte att få till stånd förbättringar i förfarandet. Olika möjligheter borde övervägas för att i dessa ömtåliga ärenden få till stånd medverkan av ett utomstående opartiskt organ. Utskottet uttalade, att det vore i hög grad otillfredsställande att det förekommit beslut om sinnesundersökning utan att vederbörande tjänsteman över huvud blivit hörd. Den som skulle träffa avgörandet i så ömtåliga ärenden borde alltid få tillfälle bilda sig en på personlig kontakt grundad uppfattning om tjänstemannen och inte vara hänvisad till handlingar. Utskottet påpekade vidare att det vore oundgängligen nödvändigt att myndigheterna ägde möjlighet att komma till rätta med fall då en tjänsteman icke skött sin tjänst tillfredsställande och orsaken härtill kunde antagas vara sjukdom. Det vore sålunda ofrånkomligt med bestämmelser av det slag som här vore fråga om. De måste dock utformas på sådant sätt att de i rimlig grad fyllde de fordringar som måste uppställas med hänsyn till tjänstemännens anspråk på rättssäkerhet. Utskottet ingick icke närmare på hur det utanförstående opartiska organet skulle vara beskaffat utan inskränkte sig till att föreslå en översyn över bestämmelserna i syfte att förbättra förfarandet.

Riksdagens båda kamrar fattade olika beslut i frågan, och motionerna föranledde ingen åtgärd. Debatten visade emellertid att det fanns stort intresse för saken, varför vi anse att frågan ånyo bör prövas av riksdagen.

Enligt vår uppfattning skulle tillfredsställande rättssäkerhetsgaranti för den enskilde på detta område kunna skapas om avgörandet i dessa frågor träffades av en opartisk myndighet. Hur denna skall utformas bör anföras åt en särskild utredning. Alternativet att tillskapa en nämnd bestående av t. ex. en domare, en sinnessjukläkare och en i allmänna värv betrodd person bör prövas. Förfarandet inför nämnden skulle vara muntligt, och såväl tjänstemannen, vars sinnesundersökning ifrågasattes, som vederbörande verkschef eller annan överordnad, som begärt undersökningen, bör få andraga sina synpunkter. Om nämnden bör vara central för hela riket eller eventuellt arbeta länsvis, bör även ankomma på utredningen att pröva.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av gällande bestämmelser om skyldighet för statstjänsteman att undergå läkarundersökning.

Stockholm den 26 januari 1956

Ingrid Gärde Widemar

Hugo Osvald Nils Theodor Larsson Carl Albert Anderson
Hammarby

Nr 334

Av fru **Gärde Widemar** och herr **Aastrup**, om åtgärder för nedbringande av väntetiden för häktade, som skola undergå sinnesundersökning.

(Lika lydande med motion nr 277 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1956

Ingrid Gärde Widemar

Nils Aastrup
